

Boh zostúpil k človeku

Ktorýsi znalec zákona sa opýtal Ježiša: „Kto je môj blížny?“ Ježiš mu odpovedal podobenstvom o Milosrdnom Samaritánovi:

Istý človek zostupoval z Jeruzalema do Jericha a padol do rúk zbojníkov. Tí ho ozbíjali, doráňali, nechali ho polomŕtveho a odišli. Išiel tou cestou kňaz aj levita, ale keď ho uvideli, obaja sa mu vyhli a išli ďalej. No potom prišiel istý Samaritán, a keď ho uvidel, bolo mu ho ľúto. Ošetril mu rany, vyložil ho na svoje ťažné zviera a zaviezol ho do hostinca. Na druhý deň dal hostinskému dva denáre a povedal: „Staraj sa oňho, a ak vynaložíš viac, ja ti to zaplatím, keď sa vrátim.“ (porov. Lk 10,30-35)

Všetci sme mnohokrát uvažovali nad týmto textom v súvislosti s našou láskou k trpiacemu blížnemu a snažíme sa nasledovať Samaritána. Svätý Gregor z Nyssy (ako aj ďalší grécki cirkevní otcovia), však upozorňuje, že toto podobenstvo má aj iný rozmer. Ako čitatelia sa môžeme stotožniť aj s tým zraneným človekom. S ním sa vlastne môže stotožniť celé ľudstvo. Kto je potom ten, ktorý je nám „nablízku“? (Grécky výraz *plēsion* totiž znamená nielen „blížny“, ale aj „blízko“.)

Príbeh o Samaritánovi, ktorý zostúpil, aby zachránil človeka, sa dá chápať ako príbeh o príchode Božieho Syna na svet – o Božom vtelení, ktorým sa obnovila ľudská prirodzenosť, porušená prvotným hriechom. Človek, ktorý zostúpil zhora, z prvotnej dokonalosti, a utrpel ťažkú ujmu – to je obraz pádu ľudstva stvoreného ako Boží obraz. „Polomŕtvy“ stav znamená, že smrť postúpila až do polovice ľudskej prirodzenosti, takže len duša zostala nesmrteľná. Nečinnosť kňaza a levitu vyjadruje to, že krv obetných zvierat nemôže odstrániť hriechy. Ale potom prišiel Samaritán a zastavil sa na mieste, kde bolo človeku ublížené. Zostúpil, zraneného ošetril a odniesol ho, aby sa zotavil.

Toto je podľa Gregora príbeh o tom, ako Boh vo svojej láske zostúpil k zranenému ľudstvu – aby uzdravil človeka, sám sa stal človekom a niesol naše zranenie. Nikto nebol k človeku bližšie ako Boh v osobe Ježiša Krista.

Príbeh však pokračuje. Samaritán zveril zraneného do opatery hostinskému. To je ďalšia postava, s ktorou sa ako čitatelia môžeme stotožniť. Dostali sme do opatery zranené ľudstvo, o ktoré sa máme starať. Dostali sme na to dva denáre – dve prikázania, na ktorých stojí celý Zákon: milovať Boha a milovať blížneho (porov. Lk 10,25-29).

Táto časť príbehu je na nás. Ako vzor hodný nasledovania nám svätý Gregor predkladá Mojžiša, ktorý je stelesnením Zákona.

Človek na ceste k Bohu

Mojžiš sa po prvýkrát stretol s Bohom, ktorý sa mu zjavil v horiacom kríku (Ex 3, 1 – 4, 17). Boh zjavil svoje meno a dal Mojžišovi úlohu oslobodiť Boží ľud. On prijal toto povolanie a jeho veľké a slávne osloboditeľské činy poznajú aj tí, čo nepoznajú Bibliu. V diele *Život Mojžiša alebo O ceste k dokonalosti v cnosti* sa však Gregor zaoberá aj tou druhou, menej známou stránkou Mojžiša – jeho vzťahom k Bohu.

Jadrom Mojžišovej veľkosti bolo to, že po úvodnom zoznámení s Bohom neprestal v jeho poznávaní. Neprestával hovoriť s Bohom, neváhal ani vstúpiť do temnoty na Sinaji, ba dokonca neváhal žiadať o zjavenie Božej slávy. Ako to bolo možné? Lebo – podľa Aristotela – poznanie dobra v druhej osobe vedie k láske a láska motivuje k ďalšiemu poznávaniu. „A Pán hovoril s Mojžišom tvárou v tvár, ako sa človek rozpráva so svojim priateľom“ (Ex 33, 11). Tento vzťah lásky bol motiváciou Mojžišových veľkých činov pre Boží ľud.

Láska, o ktorej sa tu hovorí, nie je sladký sentiment, ani toto priateľstvo nie je nijaká povrchná známosť. Podľa antickej definície ide o vzťah dvoch osôb, ktoré zdieľajú istú dôležitú časť svojich životov – prácu, starosti a radosti. Dôležitým znakom priateľstva je otvorenosť, úprimnosť: priatelia si navzájom môžu „vyliat dušu“ a priateľ môže priateľovi aj kriticky „prehovoriť do duše“, ak si myslí, že priateľ nekoná správne. Toto vidíme aj na vzťahu Mojžiša s Bohom. V jednej epizóde na Sinaji Mojžiš dohovára Najvyššiemu, že nie je dobré, aby opustil svoj ľud, ktorý zhrešil modloslužbou. A Boh sa nechal presvedčiť: „Urobím, ako chceš, lebo ťa mám rád.“ Biblickým jazykom povedané: „Urobím, o čo si prosil, lebo si našiel milosť v mojich očiach a ja ťa poznám po mene.“ (Ex 33, 17)

Gregor končí svoj *Život Mojžiša* úvahou nad tým, čo motivuje ľudí k tomu, aby nasledovali Boha a konali podľa Božích prikázaní. Jeden typ sú takí, ktorí dodržiavajú prikázania zo strachu pred trestom, ktorý im hrozí v prípade prekročenia. Toto je však myslenie otrokov, nehodné tých, čo už boli oslobodení. Druhý typ Božích nasledovníkov sú takí, ktorí dúfajú v hojnú odmenu v nebi. Táto kalkulácia je síce správna, no je nedôstojné Boha aj človeka, ak je náš vzájomný vzťah iba obchodná transakcia. Tretí typ sú ľudia ako Mojžiš, ktorí nasledujú Boha, lebo ho milujú. Toto je jediná motivácia, ktorá dáva silu aj na dlhej trati, pretože funguje ako *perpetuum mobile*. Čím bližšie k Bohu pokročíme, tým viac sily máme pokračovať ďalej. Čím hlbšie ho poznávame, tým viac ho túžime poznávať.

Podnety na zamyslenie a modlitbu

1. Prečo nasledujem Boha? Ktorý typ motivácie u mňa dominuje? Ak to ešte nie je ten tretí typ, netreba si zúfať, veď aj Mojžišovi istý čas trvalo, kým sa k tomu dopracoval. Len treba stále pokračovať v nastúpenej ceste, ako to robil Mojžiš alebo aj svätý Pavol:

Nie že by som to všetko už dosiahol a bol už dokonalý, ale bežím, aby som to získal, pretože si ma získal aj Kristus Ježiš. Bratia, ja si nenamýšľam, že som to už získal, ale robím len jedno: zabúdam na to, čo je za mnou, a usilujem sa o to, čo je predo mnou. (Flp 3, 12-13)

2. Ako vyzerá moja modlitba, môj rozhovor s Bohom? Podobá sa na rozhovor s blízkym priateľom? Pamätajme aj tu, že nie sme ani otroci, ani veksláci, ale slobodní ľudia. Boh chce byť naším priateľom. Tomuto priateľovi môžeme otvoriť svoju dušu bez obáv. A keď nám on povie o svojich plánoch, pokojne s ním môžeme aj nesúhlasiť – jemu na našej mienke záleží.